



# A JÓ HIPOTÉZIS MEGALKOTÁSÁNAK ALAPVETŐ SZABÁLYAI

Semmelweis Egyetem

Addiktológiai konzultáns posztgraduális képzés

Pecze Mariann

# Hipotézis

- Olyan **erős feltevés**, amelyet a kutatás során igazolni vagy cáfolni kívánunk. Benne van a kérdésre, problémamegfogalmazásra feltételezhetően adható válasz is.
- A hipotézis állítás formájában megfogalmazott feltevés, amely megnevezi a vizsgált változókat és a közöttük feltételezett összefüggés tartalmát és irányát
- Jellemzők/oksági viszonyokra vonatkozó kijelentések, amelyeket a kutatás, felmérés során igazolunk / cáfolunk
  - Vezérfonal a felmérés során
  - Meghatározza a módszert, adatgyűjtést
- A szekunder adatforrások feldolgozása után célszerű (kutatási eredményre, tudományos elméletre alapozva) megalkotni. Nem elsőre, hanem sokadik újrafogalmazás után írásban rögzített.

Forrása lehet:

- gyakorlati tapasztalat, amelyet a szakirodalommal alá kell támasztani
- elméleti tételek

# Jó hipotézis

Egy olyan kijelentés, amely a kutató feltételezéseit fogalmazza meg a problémában szereplő változókra, azok kapcsolatára vonatkozóan

A kutatás előtt kell megfogalmazni, vezérfonalul szolgál

- ▶ vizsgált tulajdonság, jellemző kapcsolatát kell jelölnie
- ▶ Egyszerűen, tömören megfogalmazott
- ▶ Egyértelműen igazolható/cáfolható (mit kell tapasztalnom akkor, ha igaz, ill. hamisnak bizonyul)
- ▶ A meglévő ismeretekre, tudásanyagra támaszkodik
- ▶ Egyértelmű, világos fogalmakat használ
- ▶ Nem evidens, nem tartalmaz magától értetődéseket (pl. a nők és a férfiak ajakrúzs használata között jelentős eltérések lesznek: a nők nagyobb arányban használnak ajakrúzst)
- ▶ Nem túláltalánosított (pl. összefüggés várható az emberek kora és életmódja között)
- ▶ Nem túlságosan konkrét (pl. a jeles tanulók általában 5 perccel hamarabb érkeznek az iskolába mint a rossz tanulók)

# A hipotézisalkotás szabályai – példák és ellenpéldák

A felállítandó hipotézis szakirodalmi előzménye:

**Bandura és munkatársai** (1963) bebizonyították, hogy egy agresszív viselkedést mutató modell látványa fokozza az agresszió megjelenését, mert a modell megfigyelésével elsajátítjuk a látott viselkedést, minden további megerősítő tényező nélkül. Úgy cselekedni mint mások az önmagában megerősítő hatású, és a modell látványa csökkenti az agresszív viselkedésre vonatkozó szociális gátlásokat.

# A hipotézisalkotás szabályai – 6/1. Vizsgálható és ellenőrizhető

- **Példa:** A valóságtól elszakadó rajzfilmekben bemutatott agresszió látványa növeli a gyermekek felnőttekkel szemben mutatott nyílt, támadó viselkedését.
- **Ellenpélda:** A filmen látott agresszió növeli a háborúk valószínűségét.

MERT ez a feltételezett összefüggés közvetlenül nem tesztelhető, a háborúk kialakulásának valószínűsége mint változó túl nagy és túl összetett kategória ahhoz, hogy egy változóként megragadhasuk. Az összefüggés más-más empirikus szintre utal: a filmen látott agresszió intraindividuális, míg a háború egyén feletti szinteket (társas, csoport) céloz meg.

## A hipotézisalkotás szabályai – 6/2. Megalapozott, indokolt és nem „légből kapott”

Már korábban létező elméletekből, tényekből kiindulva fogalmazzuk meg.

- **Példa:** A filmen látott erőszak hatására csökken a fenyegető ingerekre mutatott érzékenység.
- **Ellenpélda:** A filmen látott agresszió depressziót okoz.

MERT nehezen bizonyítható, hogy a filmen látott agresszió és a depresszió kialakulása között közvetlen kauzális kapcsolat van, a fent bemutatott elméleti háttérhez nem köthető, elméletileg nincs megalapozva.

## A hipotézisalkotás szabályai – 6/3. A feltételezett változók között összefüggés van, ami ugyanakkor nem triviális

- **Példa:** A televízióban látott negatív, agresszív hősökkel való azonosulás nagyobb mértékben növeli az erőszakos viselkedés megjelenésének esélyét az óvodai játékban, mint a pozitív, de ugyancsak agresszív hősökkel való azonosulás.
- **Ellenpélda:** A gyerekek az agresszív viselkedést a televízióból tanulják.

MERT az összefüggés csak részben igaz, agresszív mintát nem csak a televízióból kapnak a gyermekek, másrészt túl általános, már korábban bebizonyított összefüggést állít.

- **Ellenpélda:** Az erőszakos filmek rossz hatással vannak a gyerekek fejlődésére.

MERT ez az összefüggés túl triviális, és a megfogalmazás túlságosan általános, nem konkretizált: „gyermekek fejlődése” alatt nagyon sok mindent értünk



## A hipotézisalkotás szabályai – 6/4. tisztán és precízen van megfogalmazva

- **Példa:** A televízióban látott agresszív viselkedést alkalmazó negatív hősök modellt nyújtanak a gyermekek számára, ami növeli az erőszakos viselkedés megjelenésének esélyét az óvodai játéokban.
- **Ellenpélda:** A filmen látott agresszió összefüggésben van a fiúk közötti óvodai verekedésekkel.

MERT ez a hipotézis egyrészt csak azt állítja, hogy van kapcsolat a látott agresszió és a verekedés között, nem határozza meg, hogy milyen jellegű az összefüggés. Továbbá az „óvodai verekedés” nem szakkifejezés, nem pszichológiai jelenség, hanem egy vizsgálni kívánt jelenség megfigyelési (operacionalizált), viselkedéses szintje





## A hipotézisalkotás szabályai – 6/5. Egy világos problémára fókuszál

- **Példa:** A filmen látott erőszak hatására csökken a fenyegető ingerekre mutatott érzékenység.
- **Ellenpélda:** Az agresszió hatására megváltozik a gyermek személyisége, nehezen kezelhető, szorongóbb lesz.

MERT pontatlan, túl nagy területre vonatkozik: az „agresszióra”, a „személyiségre, ami túl összetett, ahhoz, hogy vizsgálni tudjuk, ezáltal nincs körülhatárolva a probléma. Ezenfelül a hipotézis egyszerre több jelenség között is kapcsolatot tételez fel, ami megnehezíti a probléma vizsgálatát



## A hipotézisalkotás szabályai – 6/6. Pontosán, de kellően általánosan megfogalmazott

a részleteket hagyjuk a módszertani részre!

- **Példa:** Az erőszakos eseményeket tartalmazó filmek nézésével eltöltött idő egyenes arányban áll a verbálisan kifejezett agresszió mennyiségével.
- **Ellenpélda:** A „Tini Nindzsa” nézésével eltöltött idő mennyisége egyenes arányban áll a PFTben mutatott expresszív agressziómutatóval.

MERT ez a hipotézis már az operacionalizált, a kísérlet megvalósítási szintjére vonatkoztatva fogalmazza meg a feltevését. A „Tini Nindzsa” önmagában nem egy pszichológiai jelenség, hanem egy rajzfilm, ami jó példája a filmen megjelenő agresszióknak, ezért alkalmas arra, hogy ezen keresztül vizsgáljuk az agresszió hatását a fiatalokra. De a hipotézisbe nem szokás beleírni, csak amikor a változókat határozzuk meg.